

NOVICE

kmetijskih, rokodelnih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik *Dr. Janez Bleiweis.*

Tečaj VIII.

V sredo 21. velkiga serpana (avgusta) 1850.

List 34.

Pomenki in sklepi kmetijske podružnice v Planini.

(Nasledba 24. lista.)

Potreba bika za plême v vsaki soseski.
Nasvetoval A. Wilcher.

„Že naši predniki so dobro spoznali, de je za povzdigo živine treba tudi za krepko plême ali dobro sême skerbeti; zato so izmed svojih soseskinih lastin snožet v namen bikoreje odločili, in to senožet zavoljo tega „bikovino“ imenovali. To senožet so tistimu kmetovavcu za vžitek izročili, ki je bika jako dobriga pleména redil, in ga za občni prid in korist imel. Ne le v Planini, temuč v več družih vaséh so to koristno napravo clo v nemar pustili in donesek bikovine za kake druge manj koristne reči porabili. Po tem pa je jela živinoreja zmiram bolj in bolj pešati. Brez posebniga pripomočka pa ni moč enimu samimu kmetu bika rediti.

Kmetovavec si mora v kmetii kruha iskati; v naših krajih je pa živinoreja nje poglavitni del; — ker bo tedaj ob kratkim tudi po naših krajih železnica šla, bomo prisiljeni kmetijstva se bolj poprijeti; in ker bomo po tem dozdanji zaslužek cestovožnje zlo zgubili, nam je potreba, na drugi strani se za to zgubo odškodovati in to je pridno kmetijstvo, ki ima nar veči podporo v živinoreji; torej je potreba, si že zdaj krepkiga, jakiga bika preskerbeti, de se za naprej boljši seme zaleže, de se boljši živina zaredí, in de poboljšana živinoreja to domesti, kar nam prememba ceste odtegne.

Planinska soseska ima pa že bikovine; tudi Jekovska z Lazami jih že ima, — pomenimo se tedej, kako bi se že létas ta od naših dragih prededov in prednikov vpejlana naprava v prid našiga kmetijstva zopet ustanovila.“ —

Sklep zbora je bil: de naj se po soseskinih možéh in udih kmetijske družbe velika koristnost te naprave vsim sosesčanam razloží, in stare bikovine in iz občnih pašnikov tudi nove bikovine se na noge spravijo.

Kako si zamorejo kmetje poleg velke Teržaske ceste na Notrajnském to nadomestiti, kar jim bo železnica vzela?

Svét M. Milavca.

Čeravno bo, kakor v družih krajih, tudi na Notrajnském tiste, ki si le iz vožnje kruh služijo, železnica o pervim času hudo zadéla, bo vunder dobiček za vse te kraje v nekterih létih veliko večí, kakor je zguba bila. Znano je, de kdor se le z vožnaríjo pečá, nikoli nič nima, — de se pri tacih ljudéh vse po cesti zgubi in de njih kmetije pešajo. Taka je na celim svetu; taka je tudi pri nas. Če se fantalinu, ki komaj dobro hlače nosi, že gajžla v roko da, de vozari po svetu, se kmalo odvadi vsiga praviga dela, vse pridnosti, — se navadi po oštarijah dobro jesti in še družih napak

več. Sin se navadi to od očeta in tako gré kmetijstvo rakovo pot. Tudi na Notrajnském skušnja kaže: če dalje od ceste, premožniši so kmetije.

Železnica bo za tega voljo velika dobrota. Vunder bo nektere voznike hudo zadéla, če ne bojo že zdej začeli na svoje kmetije pridniši misliti. Zdaj je še čas, ker bi utegnulo nar menj 5 lét terpeti, preden bo železnica v Terst šla. Hvale vredno je tedaj, de podružnice na Notrajnském svojo skerb zdej posebno na to obračajo, de svojim sosedam prijazno pot kažejo se počasi ločiti od vožnje in se kmetijstva poprijeti. Nar večí potreba je to.

Gosp. Milavca je v zboru lepo razložil, kako naj bi se to delo pričelo, rekoč: „Kmet, ki ima le en par volov ali konj, naj jim privoši nekoliko spočitka, de se enmalo zredijo in popravijo; potem naj ju prodá in namesti nju naj kupi en par krav, de ž njima svoje polje obdeljuje, teleta redí, mléko domá povžije in si kaj masla za prodaj pridobí. Tako si bo gnoj ohranil, ki ga je scer njegova živina po cestah trosila. Če si zamore iz prodanih konj ali volov še toliko pridobiti, de si nektere praseta kupi, naj to stori, de jih domá spita; eno naj domá zakolje, drugo pa prodá. Tisti kmet pa, ki ima 2 ali 3 pare volov ali konj za vožnaríjo, naj tudi saj en par prodá in si krav kupi in kakor uni za kmetijstvo skerbí. — V goratih krajih prinese tudi reja ovac dokaj dobička. — Začetek bo marsikterimu težak, to je gotovo — ali kdor ne bo nikoli začel, ne bo nikoli nič imel. Zdaj je še čas, se polagama kmetijstva poprijemati, brez de bi treba bilo, na enkrat se vožnji odpovedati. Pa vožnja mora že odzdej jenjati poglaviten zaslužek biti: tako bojo kmetije v 5 létih že veliko veliko več nêsele in namest revnih voznikov bomo imeli o nekterih létih dobre kmete. Ravno narobe naj se tedaj zdej ravna: prva skerb naj bo za kmetijstvo — manjši skerb za vožnjo. Če bo manj voznikov, bo tudi cena vožnje poskočila, in z veliko manjši vožnjo si bo voznik vunder še toliko zaslužil, kakor dosihmal, ko je vse svoje delo le na cesti imel.“

Svét našim županíjam po Slovenskim, kako naj bi se po izgledu ptujih deželá nove postave zoper ogenj vstanovile.

(Dalje.)

5) De se vsak sosesčan gasitve in rešitve vdeležiti mora, tirja že dolžnost vsaciga človeka sama na sebi; de se pa v takih okoljšinah zmešnjave ne zgodé, je sledeče za postavo dano, kteri se noben sosesčan ne sme brez imenitnih vzrokov odtegniti:

a) Vsi sosesčani možkiga spola se razdelé v 4 verste; v 1. versto pridejo osebe od 16. do 24. léta; v 2. od 24. do 36.; v 3. od 36. do 45., in v 4. od 45. léta naprej. Od teh verst se spet izberó: 1) zvonarji,